

מסכת ראש השנה פרקים א-ב

מדריך למורה

במסכת ראש השנה שני נושאים מרכזיים: קידוש החודש – פרקים א-ב (ותחילת ג), והלכות שופר – פרקים ג-ד. שתי המשניות הראשונות הן יחידה בפני עצמה העוסקת בארבעת ראשי השנים ובזמנים שבהם העולם נידון.

מומלץ לפתוח את השנה בלימוד שתי המשניות הראשונות, ואז ניתן לבחור באחת משתי אפשרויות:

1. להמשיך וללמד לפי סדר המשנה, את נושא קידוש החודש בפרקים א-ב. ולאחר מכן לעבור לחלק השני לענייני שופר.

2. להקדים את הוראת פרקים ג-ד העוסקים בענייני שופר ותפילות ראש השנה, כדי לעסוק, לפחות בחלקם, לפני ראש השנה, ולאחר מכן לחזור וללמד את נושא קידוש החודש.

החוברת בנויה בצורה שמאפשרת את שתי האפשרויות, בהתאם לכיתה וללוח הזמנים של השנה.

יחידה 1: הקדמה למסכת ראש השנה

במסכת ראש השנה שני נושאים מרכזיים: קידוש החודש – פרקים א-ב, והלכות שופר – פרקים ג-ד. שתי המשניות הראשונות הן יחידה בפני עצמה העוסקת בארבעת ראשי השנים ובזמנים שבהם העולם נידון.

ההקדמה שניתנת כרגע היא הקדמה כללית למסכת, ואינה הקדמה לקידוש החודש או לשופר, לפני כל אחד מן הנושאים תהיה הקדמה משל עצמו. לכן ההקדמה כאן היא קצרה ואינה מהווה שיעור בפני עצמו.

משך הוראה מומלץ: 0.5 שיעורים.

מטרות

1. הישג **תושב"ע**: התלמיד יחזור על שמות שישה סדרי משנה, ויעמיק את הבנתו לגבי תוכנו של כל אחד מהם.

2. הישג **תושב"ע**: התלמיד ידע באיזה סדר נמצאת מסכת ראש השנה וידע מהם הנושאים הכלולים במסכת ובאיזה מבנה, ויבין את הקשר ביניהם: שעל ידי קידוש החודש מתברר באיזה תאריך חלים ראש השנה ושאר המועדים (מבלי לפרט פרטים נוספים על קידוש החודש; נושא זה יילמד בהמשך).

פתיחה

התורה שבעלפה מקיפה את כל תחומי החיים היהודיים. כדאי להראות זאת במהלך לימוד התכנים של שישה סדרי משנה. אפשר לפתוח בכך ולשאול את התלמידים: מה צריך להכיל ספר שמקיף את כל החיים היהודיים? אלו נושאים צריכים להופיע בו? מומלץ לרכז על הלוח את תשובות התלמידים

ולאחר מכן למיין אותם יחד עם התלמידים לסדרים המתאימים. (אפשר בתהליך זה גם לראות אילו נושאים הם לא אמרו – כנראה שאלו נושאים שפחות נוכחים בחייהם). מומלץ בשלב זה ללמד את התלמידים פעם נוספת את ראשי התיבות זמ"ן נק"ט.

גוף השיעור – יסודות התורה שבע"פ

לאחר תהליך המיון והעיבוד לסדרים המתאימים יקל על התלמידים לבצע את המשימה. הסעיף הראשון עוסק בהגדרת התוכן של כל אחד מן הסדרים, הסעיף השני דורש מהתלמידים לעבד לרמת חשיבה גבוהה יותר את התכנים של הסדרים, והסעיף השלישי מתמקד במסכת ראש השנה. השיחה בין הילדים מתייחסת לקשר בין שני הנושאים של המסכת. שם נמצא הסבר בסיסי שקידוש החודש קובע את הזמן של המועדים ושל ראש השנה. הסיומת של תמר מטרתה להזמין את התלמידים לחשוב על סיבות נוספות. למה קידוש החודש מופיע דווקא במסכת ראש השנה? לראש השנה קשר מיוחד לקידוש החודש, הוא החג היחיד שהוא בראש חודש עצמו. לכן גם לא היו יכולים לדעת מראש באיזה יום בדיוק הוא יחול. ניתן לקרוא על כך בקישור המצורף בדבריו של **הרב אליעזר מלמד** <http://www.yeshiva.org.il/midrash/2655>. אין סיכום להקדמה כיוון שיש להצמידה ללימוד המשנה הראשונה.